

Menn kan.
Menn må.
FORUT vil.

Entreprenører for staten eller selvstendige aktører

Om frivillige organisasjoners rolle i utviklingsarbeid

Jeg har tidligere i denne spalten argumentert for viktigheten av at frivillige organisasjoner – som FORUT – driver utviklings- og solidaritetsarbeid i land i Sør. Med regjeringas utviklingsmelding, som nylig ble lagt fram, er denne tematikken på nytt aktuell. Meldinga legger fram mange viktige tiltak for å bøte på urett i verden, men gir grunn til bekymring for hvordan Norge skal drive utviklingsarbeid i framtida. Bekymringa fra FORUT og flere andre organisasjoners side er knyttet til frivillige organisasjoners rolle i norsk organisasjonsarbeid.

Skal organisasjoner som FORUT spille noen rolle i det hele tatt, og si så fall, hvilken? Dette høres kanskje dramatisk ut, men det er nødvendig å stille dette spørsmålet i kjølvannet av regjeringas melding.

Organisasjoner som FORUT, Kirkens nødhjelp, Røde Kors og Norsk folkehjelp har lange tradisjoner for å drive utviklingsarbeid i land i Sør, og en betydelig del av denne virksomheten er drevet med statlige penger. Bakgrunnen for dette er blant annet at organisasjonene har tatt med seg en betydelig egenverdi inn i dette arbeidet i egenskap av å være engasjerte, dyktige og troverdige endringsagenter i forhold til fattigdom og konflikt. Vil regjeringa virkelig kvitte seg med denne ressursen?

Ved siden av innholdet i utviklingsmeldinga er det også en annen årsak til å stille dette spørsmålet, og det er et økende press på at organisasjonene skal drive arbeid med dokumenterte effekter. Dette har problematiske implikasjoner. Det har selvfølgelig – og med rette – hele tida blitt stilt kompetansekrav til arbeidet vi har gjort. Men de siste åra har disse kravene blitt skjerpa og har endra karakter. Denne endringa har innebåret et fokus på effektiviteten til våre prosjekter og arbeidsmetoder – et fokus vi har tatt imot med åpne armer fordi vi alle vil gjøre en best mulig jobb. Imidlertid er det en fare for at dette fokuset – med fokus på evalueringer og dokumenterte effekter – potensielt kan redusere oss til entreprenører for staten, til hvilke som helst konsulenter for norske myndigheters målsettinger. Med andre ord: Vi står i fare for å miste vår egenart. Samtidig står norsk utviklingshjelp i fare for å miste sitt mangfold! Hvis alle skal gjøre det samme, hva vil da være forskjellen på FORUT og Kirkens nødhjelp eller Redd Barna? Det er en fare her for at man kaster barnet ut med badevannet, og ender opp med en situasjon der mangfoldet er borte i utviklingsarbeidet, der alle gjør nøyaktig det samme.

I tillegg til mangfold står våre organisasjoner for en annen viktig verdi på utviklingsfeltet, nemlig å opprettholde den store oppslutningen utviklingshjelp har i Norge. Stortinget bevilger hvert år opp mot én prosent av bruttonasjonalproduktet til bistand. Dette er mye penger, og forutsetningen for at politikerne kan vedta dette hvert år, er at folk er enige i at dette er en fornuftig bruk av penger. Her spiller de frivillige organisasjonene en viktig rolle i og med at vi, gjennom vårt mangfold og vår nærhet til folk, fungerer som en konstant påminnelse om at vi alle har et sosialt og moralsk ansvar for at folk verden over har muligheten til å leve liv preget av fred og frihet, og ikke mangler grunnleggende menneskerettigheter. Det blir viktig framover å overbevise norske myndigheter om at vi fortsatt må spille en viktig rolle for å gjøre verden til et bedre sted for verdens fattige.

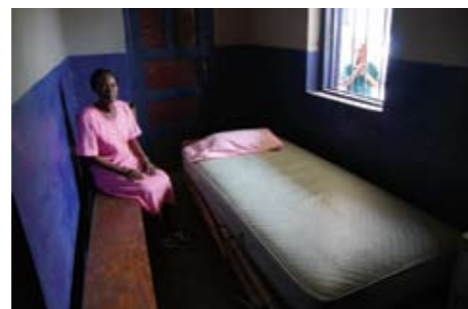
Eva S. Braaten, styreleder

Denne utgaven inneholder:

6 Sri Lanka: Krigen ventes å fortsette med terrorhandlinger

10 Sierra Leone: De farlige fødsleene.

14 Menn engasjerer seg.

FORUT-nytt

Internt og eksternt informasjonsorgan for FORUT, Solidaritetsaksjon for utvikling. ISSN: 0808-548X

Postadresse: FORUT, Postboks 300, 2803 Gjøvik
Besøksadresse: Roald Amundsens vei 1B, 2816 Gjøvik
Telefon: 61 18 74 00, Telefaks: 61 18 74 01
E-post: forut@forut.no, Internett: www.forut.no
Eierorganisasjoner: IOGT, Juvente og IOGT-junior

I redaksjonen: Ellen Bjølseth (redaktør), Øystein Bakke og Dag Endal.
Produksjon: Idéhuset Sandbeck, Gjøvik. Trykk: Grøset
Forsidefoto: Knut Erik Jetlund
Redaksjonen avsluttet 3. mars 2009.
Utgitt med støtte av Norad.

Ønsker du å støtte FORUT med et engangsbeløp, kan du betale inn på:

GAVEKONTO: 7874.06.61247

Trykk: GRØSET™
Denne trykksak er produsert etter miljøstandardene ISO 14001, EMAS og Svanemerket.
Produksjonen er klimanøytral, CO₂-utslippet er kompensert.

Sri Lanka

Erik Solheim besøker et FORUT-prosjekt i Sri Lanka i 2003.

Utviklingspolitikken til debatt

Fredag den 13. februar lanserte utviklingsminister Erik Solheim stortingsmelding nr 13. Klima, konflikt og kapital. Norsk utviklingspolitikk i et endret handlingsrom er tittelen som skal signaliser at det er de store linjene som nå står i fokus.

Av Øystein Bakke

Kapitalstrømmer er vanskelige å styre. Klimaendringer skaper nye utfordringer. Voldelige konflikter gjør kampen mot fattigdom mer krevende. Disse utfordringene utgjør det handlingsrom for norsk utviklingspolitikk som utviklingsministeren fokuserer på i stortingsmeldingen om utviklingspolitikken. Den vil strategisk rette seg mot klima, konflikt og kapital.

Under lanseringen av stortingsmeldingen la utviklingsministeren vekt på at utviklingspolitikken er mer enn bistand. Han viste til at i form av overføringer mellom Norge og utviklingsland er både næringsliv og utlendingers hjemsendelse av penger større kapitalstrømmer enn bistandsbudsjettet representerer. Arbeidet med å gjøre helheten i norsk politikk mer utviklingsvennlig omfatter både innenrikspolitikken og utviklingspolitikken. Derfor foreslår Solheim å etablere en ordning med årlig rapportering over sammenhengen mellom norsk innenrikspolitikken og utviklingspolitikken.

– Norges innsats må settes inn der den kan gi en merverdi, mente Solheim. Han pekte på at det norske selvbildet er at vi bidrar med store midler til bistand, men at i virkeligheten utgjør norsk bistand kun fire prosent av den internasjonale bistanden. Derfor vil han se den norske innsatsen i sammenheng med det de andre givnerne bidrar med. Dette vil blant annet bety at Norge vil kanalisere bistanden gjennom multilaterale organisasjoner på områder der Norge ikke har spesiell kompetanse som blir etterspurt i samarbeidslandene. Stat-til-stat-bistanden skal konsentreres på områder der Norge har anerkjent kompetanse. Miljø og klima er den sektoren som vil øke mest på bistandsbudsjettet framover.

Erik Solheim er opptatt av rammebetingelser og internasjonale maktstrukturer. Han understreker at en velfungerende stat er viktig for å få til utvikling. En stat må ha et minimum av administrativ kapasitet for å kunne utføre sine funksjoner. En av de viktige funksjonene for staten er å ivareta befolkningens helse. Dette er også et viktig tema i norsk bistand. Stortingsmeldingen legger naturlig nok størst vekt på de smittsomme sykdommene som mange utviklingsland sliter med. I tillegg peker utviklingsminister Erik Solheim på at ikke-smittsomme og livsstilsrelaterte sykdommer som hjerte-karsykdommer, kreft, kroniske lungesykdommer og diabetes nå er blitt store helseutfordringer for mange utviklingsland. Stortingsmeldingen peker på at usunne kostvaner, mangel på fysisk aktivitet, tobakk og alkoholbruk medfører risiko

for dårlig helse: "Skadelig alkoholbruk er estimert å forårsake 2,3 millioner dødsfall årlig i verden og har store konsekvenser for helse og utvikling, inkludert økt sårbarhet for hiv. Dette kommer på toppen av det store omfanget av infeksjonssykdommer, og medfører en enorm belastning på helsevesenet" (kapittel 2).

Mindre rom for frivillige organisasjoner?

– Både i denne meldingen og i tidligere dokumenter og uttalelser blir det sagt at det sivile samfunnet er av avgjørende betydning for utvikling. Samtidig merkes en understrøm i regjeringens politikk som virker i motsatt retning, sier FORUTs utenlandssjef, Ståle Stavrum. – Regjeringen føler seg kanskje forpliktet til å si at sivil samfunn er viktig, men likevel skinner det igjennom at det den virkelig har tro på, er store internasjonale organisasjoner og fond, gigantiske politisk motiverte tiltak, strategisk utnyttet stat-til-stat bistand og næringsliv. Når meldingen om utviklingspolitikken er på over hundre sider og det sivile samfunn avspises med halvannen side, indikerer det at frivillige organisasjoner marginaliseres, uten at meldingen våger å si det rett ut. Det at så viktige aktører som de frivillige organisasjonene får minimal plass, avspeiler en reell endring i regjeringens politikk.

Krigen ventes å fortsette med terrorhandlinger

I denne artikkelen gis de et lite tilbakeblikk på det som har skjedd nord på Sri Lanka siden nyttår. Skribenten, Camilla Orjuela, er forsker ved School of Global Studies på Universitetet i Göteborg

Av Camilla Orjuela

Den 2. januar gikk Sri Lankas hær inn i Killinochchi, byen som frem til da hadde fungert som hovedstad for den "staten" de tamilske tigrene, LTTE, hadde klart å bygge opp i Sri Lankas nordlige deler. Killinochchis fall er bare en av flere strategiske og symbolske viktige seirer for Sri Lankas regjering de siste månedene.

Sri Lankas løveprydede flagg har erstattet tigerflagget også på andre viktige steder som Pooneeryn og Elefantpasset. Tigrenes territorium krymper dag for dag.

Det srilankiske forsvarsdepartementet har publisert bilder av regjeringssoldater som poserer foran tigrernes ulike administrative bygninger i Killinochchi. Mange av dem ble oppført under våpenhvilen som ble innledet i 2002. Et bilde viser LTTEs fredssekretariat, som nå er forlatt og tomt, i likhet med hele Killinochchi by. Sekretariatet ble oppført med bistandspenger for å håndtere administrasjonen rundt fredsforhandlingene, som ble innledet rett etter våpenhvilen.

Da jeg for snart tre år siden traff sekretariatets leder, Puleedevan, beskrev han det stolt som et slags utenriksdepartement for den tamilske staten som LTTE var på god vei til å bygge opp. Våpenhvilens første tid var preget av optimisme rundt mulighetene for å gjenoppbygge det fattige tamilske området og å gå over fra væpnet kamp til en konsolidering av det tamilske selvstyre.

Flere ganger har jeg besøkt det tigerkontrollerte området. Grenseposter, ingenmannsland og grundig inspeksjon av pass og andre dokumenter gjorde det mer enn tydelig at man var kommet til et land som lå utenfor den srilankiske statens kontroll.

Her betalte lastebilsjåfører avgifter til geriljaen for å få inn varene, mens utenlandstamiler på besøk måtte vise frem kvittering på at de hadde betalt sin "skatt" til LTTE. At LTTE-området hadde sitt eget rettsvesen, egne lover og egen politistyrke forsterket inntrykket av at dette var en de facto selvstendig stat – selv om den ikke var internasjonalt anerkjent. I Killinochchi hadde tigrene bygget opp "departementer" for utdanning, finans og utvikling.

Men skrapte man på overflaten, kunne man se at det ikke handlet om en fullt fungerende stat.

Underlig parallelladministrasjon

Kritikere har påpekt at selv om tamiltigrene skattla befolkningen, ble skatten først og fremst brukt til militære formål og ikke – som i vanlige stater – til velferd for befolkningen. Interessant nok var det den srilankiske staten som sto for den svært begrensede sosiale velferden i området. Gjennom en slags underlig parallelladministrasjon ble skoler og lærere betalt av den srilankiske staten og fulgte samme læreplan som resten av Sri Lanka, mens elevene også fikk lære seg tamilske, patriotiske sanger og sverge troskap til LTTEs leder.

Statlige tjenestemenn i området fikk lønn fra Sri Lanka, men var dødsdømte om de ikke fulgte LTTEs diktat. Til tross for at området var utenfor regjeringens kontroll, var det viktig å fortsette å opprettholde og finansiere de statlige institusjonene – og dermed vise at man ikke erkjente utbryterstaten. Like symbolsk viktig var det selvsagt for LTTE å fremvise et bilde av området sitt som en selvstendig, fungerende stat.

Nå står altså bygningene som symboliserte LTTEs evne til å opprettholde en egen stat tomme og sønderbombet i Killinochchi. Fredssekretariatet ble helt fra krigen begynte å eskalere mer og mer forvandlet til et krigssekretariat, som i likhet med Sri Lankas såkalte fredssekretariat spyttet ut mer krigspropaganda enn fredsinitiativ.

Brudd på våpenhvilen

Det var i 2006 som Sri Lankas regjering, etter provokasjoner fra LTTE og våpenhvilebrudd fra begge sider, gikk til offensiv mot tamiltigrene. Før det kontrollerte LTTE hele 44 prosent av området som utgjør den nordre og østlige provinsen, som LTTE og mange tamiler regner som tamilenes tradisjonelle hjemland. En halv million mennesker bodde da under LTTEs kontroll. Siden den gang har LTTE blitt trent tilbake og behersker nå bare en brøkdel av sitt tidligere område.

Her befinner fortsatt tigerlederen seg og et anslått antall geriljasoldater. Og her er det anslagsvis 200 000 sivile som LTTE utnytter som menneskelige skjold og rekrutteringsbase, og som lever som flykninger under vanskelige forhold, utsatt for stadige bombeangrep fra regjeringsstyrkene.

I løpet av krigens 25-årige historie har regjering etter regjering mislyktes både med å beseire og å forhandle med tamiltigrene. Dagens regjering er mer seierrik på slagmarken enn noen gang tidligere.

Ny fase av krigen

Men det som Sri Lankas president, regjering og store deler av befolkningen feirer som en nær forestående fred, er ifølge de fleste kommentatorer snarere en overgang til en ny fase av krigen. At LTTE og tamilene skulle gi opp kampen for selvstendighet er ikke trolig. Ikke så lenge tamilske emigranter rundt om i verden fortsetter å drømme om en selvstendig tamilske stat og trosse terrorstempelet ved å sende penger til LTTE. Og ikke så lenge tamilene fortsetter å føle seg som annenrangs medborgere i et Sri Lanka som mange mener først og fremst gir den singalesiske befolkningen.

Tamilenes følelse av å være diskriminert forsterkes selvsagt av den tamilske sivilbefolkningens lidelser under militærangrepet, av forsvinninger og politiske mord utenfor det berørte krigsområdet og srilankiske politikeres uvilje mot å tilby en politisk løsning som gir de tamilske områdene en form for selvstyre.

Et sannsynlig fremtidsscenario er at LTTE uten eget territorium likevel vil fortsette krigen i form av geriljaktikk og terrorhandlinger – ikke minst sine typiske selvmordsbombinger.

Dessuten kan den tamilske kampen for selvstyre i Sri Lanka i økt grad komme til å drives fra utlandet. De militære seirer som har fått den srilankiske regjeringen til å tapetsere landet med plakater og bannere som hyller presidenten og de modige soldatene, betyr altså ikke at det er slutt på krigen.

Presidenten og hans kumpaner feirer kanskje heller at krigslykken har medført stor, folkelig oppslutning som kommer vel med i de hyppige valgene (det neste på provinsnivå) og at krigspropagandaen er så effektiv at man kan slippe unna med storstilt korrupsjon, grove angrep på media (senest ble sjefsredaktøren for en av landets største aviser nedskutt på åpen gate) og bombetokter mot sivile.

3000 soldater i den srilankiske hæren er blitt drept de siste tre månedene. Disse fattige ungdommene hylles som helter for å ha drept andre fattige ungdommer som har blitt innrullert i LTTE-geriljaen på grunn av tvang eller mangel på alternativer. Alt mens det internasjonale samfunnet mumler om menneskerettigheter, men i praksis gir krigen sin stilltiende godkjennelse.

Skrevet 14. januar 2009

Det gjenværende LTTE-området, der sivilbefolkningen er trent sammen, er flatt og har få skjulesteder mot granater.

Krigens elendighet

FORUT er i skrivende stund svært bekymret for sivilbefolkningen nord i Sri Lanka, som nå er trent sammen på et område som er mindre enn 60 km². Antall sivile er anslått til å være et sted mellom 70 000 og 200 000. Ingen vet sikkert det eksakte antallet.

Hittil er anslagsvis 55 000 mennesker registrert å ha kommet seg ut av krigssonen. De fleste er internert i flyktingleirer i regjeringskontrollert område rundt byen Vavuniya. For menneskene som fortsatt befinner seg i krigssonen, er forholdene helt uholdbare. Ikke bare risikerer de å bli truffet av granater og annen skyts, men mangelen på mat, vann, medisiner og toaletter innebærer en prekær helsetrussel. Mange risikerer å dø av sykdom og skader som ellers kunne ha vært behandlet. Det antas også å være tilfeller av ren sult blant sivilbefolkningen.

I begynnelsen av mars klarte FORUT å få plass på en Røde Kors-båt til 35 tonn med nødhjelpsforstyringer. Mange internasjonale organisasjoner bidro med varer, mens FORUT koordinerte det hele. FORUT har også fått tilgang til alle flyktingleirene rundt Vavuniya, og første prioritet er å sørge for traumatiserte barn, med omsorg og terapi. FORUTs ansatte har heldigvis den nødvendige kompetanse til å yte god hjelp her. Flere av staben som måtte forlate Vanni-området i september 2008 befinner seg i Vavuniya og er i gang med nødhjelpsinnsetningen.

En ny nødhjelpskoordinator vil være på plass i midten av mars. Det er Arne Bangstad, som også tidligere har hatt oppdrag for FORUT i denne delen av Sri Lanka. Samarbeidet med andre internasjonale organisasjoner og myndighetene blir en av hans viktigste oppgaver for å få til en koordinert innsats.

“Etter mer enn 25 år med intern konflikt er folket lei, og regjeringens vellykkede offensiv for å knuse LTTE en gang for alle betaler seg nå politisk.”

Provinsvalg i Sri Lanka

Overlegen valgseier til regjeringskoalisjonen

Regjeringskoalisjonen, The United People's Freedom Alliance (UPFA), vant en overlegen seier i provinsvalgene i de to provinsene Central og North-Western den 14. februar.

UPFA fikk 59 % av stemmene i Central Province, som består av distriktene Kandy, Matale og Nuwara Eliya. Det er en framgang på over 10 % i forhold til valget i 2005. I North-Western Province, som består av distriktene Kurunegala og Puttalam ser seieren ut til å bli enda større. På grunn av ureglementert adferd ved en valgstasjon i Puttalam, er bare resultatene fra Kurunegala klare. Valgkommisjonen har vedtatt at det skal holdes nyvalg i kretsen i Puttalam. I Kurenagala vant UPFA med mer enn 70 % av stemmene.

President Mahinda Rajapaksa sa før valget at folk måtte anse dette valget som en "folkeavstemning om krigen". I så måte er resultatet et klart svar fra folket om at regjeringen og presidentens militære operasjoner i nordområdene har deres støtte. Etter mer enn 25 år med intern konflikt er folket lei, og regjeringens vellykkede offensiv for å knuse LTTE en gang for alle betaler seg nå politisk. Men mange av dem som uttalte seg i avisene rett etter valget gjorde det samtidig klart at de ikke hadde like stor tillit til regjeringen når det gjelder evnen til å iverksette godt styresett, få orden på økonomien og å holde i hevd demokratiske prinsipper.

Resultatene viser at det største opposisjonspartiet, United National Party (UNP), som satt med makten under fredsforhandlingene for noen år tilbake, gjorde et katastrofalt dårlig valg. UNPs generalsekretær, Tissa Attanayake, som også er parlamentsmedlem,

beskyldte etter valget regjeringen for å ha drevet en skitten valgkamp gjennom de statlige mediene. Han anklaget regjeringen for å undertrykke den frie presse og gikk langt i å beskyldte regjeringen for å stå bak drapet på redaktøren i The Sunday Leader, Lasantha Wickramatunga, og for angrepet på redaktør av Rivira, Upali Tennakoon. Attanayake anklaget også presidenten for å ha "kjøpt stemmer" gjennom å dele ut tusenvis av pakker med mat i forkant av valget.

Et annet oppsiktsvekkende resultat av valget i februar er JVPs ekstremt lave opplutning. Det marxistiske partiet var opprinnelig en del av koalisjonsregjeringen, men brøt ut. Partiet er imidlertid splittet, og 11 av deres parlamentsmedlemmer forlot partiet og ble værende i regjeringskoalisjonen. Etter fredagens valg har JVP en representant i North-Western Provincial Council og ingen i Central Provincial Council.

Uoversiktlig politisk landskap

Det politiske landskapet i Sri Lanka er ikke lett å bli klok på. Regjeringskoalisjonen UPFA består av en rekke partier, hvorav det største er Sri Lanka Freedom Party (SLFP). Koalisjonen er i hovedtrekk singalesisk-buddhistisk, noe ikke minst president Rajapaksa selv sørger for. I tillegg er partiet Jathika Hela Urumaya, som består av buddhistmunker, en del av koalisjonen. UPFA består også av ulike partier med navn som normalt ville plassere dem på venstresiden i politikken (kommunistpartiet, arbeiderpartiet, osv). En sammenligning med norske forhold er dog ikke mulig, ikke minst på grunn av den statsstyrte pressen og det faktum at krigen mot LTTE overskygger de fleste andre politiske spørsmål i Sri Lanka. I denne sammenheng

bruker regjeringen en retorikk som mer enn noe annet minner om ekspresident George W. Bush sin "krig mot terror"-retorikk: enten er du med oss eller mot oss – det er ingenting i mellom. Dette ble bekreftet av forsvarsminister Gotabaya Rajapaksa, som er bror til presidenten, da han i et intervju med BBC for et par uker siden sa at i Sri Lanka er det to typer mennesker, de som er terrorister og de som vil bekjempe terroristene.

Krysser politiske skillelinjer

Regjeringskoalisjonen er i sannhet en broket forsamling. Selv om politikken er klart singalesisk- og buddhistiskorientert, er også tamilske partier og en utbrytergruppe fra det ledende muslimske partiet med i den. I tillegg er JVPs elleve utbrytere fortsatt med i koalisjonen, og det samme er 16 utbrytere fra det største opposisjonspartiet, UNP. I Sri Lanka er det ofte slik at politikere ønsker å være en del av "the winning team", og utbrytere krysser til stadighet over fra den ene leiren til den andre. For å tilfredsstille slike utbrytere, må de gis politisk innflytelse. Det er kanskje hovedgrunnen til at Sri Lanka har verdensrekord i antall ministre (ca 100).

Opposisjonen består nå stort sett av restene av de to partiene UNP og Sri Lanka Muslim Congress (SLMC). Begge partiene er nødt til å gå i seg selv dersom de fortsatt skal spille en rolle i srilankisk politikk. Ethvert demokrati er avhengig av en sterk opposisjon, og utfordringene er mange etter at krigen forhåpentligvis tar slutt om ikke lang tid.

Ny viten om alkoholbruk, AIDS og tuberkulose

En rapport fra en internasjonal forskergruppe har konkludert med at alkoholbruk bidrar til økt utbredelse av tuberkulose og forverring av HIV/AIDS-epidemien.

Av Dag Endal

Disse forbindelsene har lenge vært kjent gjennom praktiske helsearbeid med tuberkulose- og HIV-pasienter, og de siste årene har det kommet et økende antall forskningsrapporter som påpeker sammenhengene. Men det er først med rapporten fra det internasjonale forskermøtet i Cape Town i juli 2008 at det tilgjengelige materialet er blitt satt sammen slik at en kan trekke konklusjoner som er mer allmenngyldige.

Fire verdensledende eksperter som deltok på møtet i Cape Town, Charles Perry, Jürgen Rehm, Vladimir Poznyak og Robin Room, har summert opp kunnskapsstatus i en artikkel i tidsskriftet Addiction:

- Alkoholbruk bidrar til utbredelsen av tuberkulose i verden.
- Høyt alkoholbruk gjør at sykdommen utvikler seg raskere hos pasienter som er tuberkulose- eller HIV-smittet.
- Alkoholbruk bidrar også til utbredelsen av HIV/AIDS, men det trengs mer forskning for å i noe mer presist om hvordan årsakssammenhengene er.

Forskerne skriver at sammenhengene mellom alkoholbruk og tuberkulose/HIV er av både biologisk og sosial art. Det har lenge vært kjent at høyt alkoholforbruk svekker kroppens immunforsvar, og nå er det slått fast at dette i sin tur bidrar til både økt risiko for å bli smittet av tuberkulose og for at både tuberkulose og AIDS kan utvikle seg raskere enn ellers. Samtidig ser en at tuberkulose- og AIDS-pasienter som drikker mye, har større problemer med å følge et behandlingsopplegg og at medisiner derfor virker dårligere enn de ellers ville gjøre.

Artikkelen i Addiction konkluderer med at tuberkulose- og AIDS-programmer de kommende årene også må sette inn tiltak for å redusere skadelig alkoholbruk.

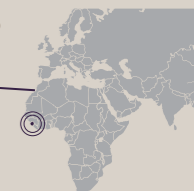
Ny alkoholpolitisk allianse i Øst-Afrika

Frivillige organisasjoner og forskere har gått sammen i et nettverk for å drive alkoholpolitisk arbeid i landene i det østlige Afrika. Navnet på nettverket er Eastern Africa Alcohol Policy Alliance (EAAPA). Tanken er at nettverket skal slutte seg til Global Alcohol Policy Alliance, som FORUT er med på å utvikle til en verdensomspennende politisk kraft..

Den nye organisasjonen er et resultat av en konferanse som svenske IOGT-NTO arrangerte i Arusha i Tanzania midt i januar. Der møttes representanter fra vertslandet Tanzania, Kenya, Uganda, Rwanda og Burundi til opplæring og rådslaging. En av utfordringene var å diskutere hvordan en skal kunne møte de politiske framstøtene fra alkoholindustrien i Afrika. I 7-8 land har industrien arbeidet hardt for å påvirke nasjonal lovgivning slik at politikerne skal holde seg unna regulering av alkoholomsetningen. Kenya og Uganda er to av landene som har opplevd dette presset fra industrien sterkest.

Konferansen i Arusha ble avsluttet med å vedta et sett av anbefalinger som blir sendt til nasjonale myndigheter og frivillige organisasjoner i regionen. Myndighetene blir utfordret til å ta alkohol på alvor som et helse- og utviklingsproblem og ta i bruk de mest effektive tiltakene for å redusere problemene.

Samtidig ble det oppnevnt et interimsstyre for EAAPA med representanter fra de fem landene i regionen. Rogers Kasirye fra Uganda Youth Development Link og Dr. Bertha Maegga fra Tanzania Public Health Association ble ledere for interimstyret.

Sierra Leone januar 2009:

Lite land – store utfordringer

Ørkenvinden "Harmattan" sender tørre og svale vinder fra Sahara over Freetown og ut i Atlanterhavet. Sierra Leone er blant de minste landene i Vest-Afrika, og hovedstaden syder av liv nå, sju år etter at borgerkrigen ble avløst av våpenhvile og fred.

Av Ingvar Midthun

FORUT har vært i Sierra Leone siden 1991, samme året som en av Afrikas mest brutale borgekriger brøt ut. Uroen og opprøret startet blant annet som en følge av urettferdighet, fattigdom og korrupsjon. I 11 lange år ble sivile plyndret, drept og jaget på flukt av krigførende grupper. Nå sitter krigsforbryterne bak høye murer i et fengsel i Freetown, mens en gryende utålmodighet sprer seg blant de unge som fortsatt venter på at tidene skal bli bedre i et av verdens fattigste land.

Lytt til unge stemmer

Kollo Katta er i 30-årene og er leder for Centre for Coordination of Youth Activities, CCYA. Senteret ble startet av studenter under krigen for å bidra til et fredshåp og utvikling av det sivile samfunnet. Kollo var en av flere som deltok i samtaler og møter som etter

hvert skulle lede til en fredsløsning med internasjonal overvåking og kontroll. I dag er han bekymret over at en hel ungdomsgenerasjon i alderen 15 til 35 år har altfor liten innflytelse i styringen av landet. Denne gruppen utgjør i overkant av halvparten av Sierra Leones befolkning på anslagsvis fem millioner mennesker, og mange av dem bor i byene.

– Vi trenger en revidering av politikken og et sterkere fokus på hvordan vi skal få til et framtidshåp for hundretusenvis av unge som ikke går på skole og ikke har arbeid i dette landet, sier Kollo. – I dag er det en liten gruppe eldre og privilegerte som styrer landet, og som ikke ser at mangelen på utdanning og arbeid representerer noe farlig. Skal vi fortsette å styrke demokratiet og freden i Sierra Leone, må denne store gruppen av unge få innflytelse over utviklingen. I dag ser vi altfor mye arbeidsledighet, apati og rusbruk blant mange unge, og det kan på sikt bremse opp utviklingsarbeidet. Det vil i så fall være både trist og farlig for landet, sier Kollo.

Stein på stein

FORUT-kontoret i Freetown har lang erfaring med lokal samfunnsutvikling gjennom demokratiske prosesser. I løpet av de siste fem årene har FORUT blant annet bygget 19 landsbyskoler gjennom et nært og forpliktende samarbeid med dem som bor i landsbyene.

Skolene er bokstavelig talt bygget stein på stein gjennom etablering av skolekomiteer og tilrettelegging av dugnader. – Alt vi gjør, tar utgangspunkt i landsbybefolkningens egne vurderinger av hva som er viktigst, sier Lucinda Amara, leder av FORUT Sierra Leone. Hun deler Kollo Kattas bekymring og håper at etableringen av en ungdomskommisjon kan være starten på at flere unge blir tatt med på råd også i byene.

– Jeg føler meg trygg på at vi har funnet en god måte å jobbe på, sier Lucinda. – Vi ser at vi med begrensede ressurser klarer å utløse mye innsats blant folk i landsbyene og at vi sakte men sikkert får på plass skoler, helsetilbud og prosjekter innen landbruket som styrker familienes inntektsgrunnlag.

Nytt år – nye muligheter

Mohamed Toray er programkoordinator i FORUT Sierra Leone, og han kan ikke love innbyggerne i Madigba Mundu flere bidrag. – Vi ser at det er behov for mer innsats i alle landsbyene vi jobber i, men må likevel være klare på at vi avgrenser vårt bidrag og vår innsats. Det som er viktig nå, er at våre investeringer blir fulgt opp av landsbyene sammen med myndighetene, og vi ser at det skjer. FORUT Sierra Leone har nettopp avsluttet en fem års prosjektperiode der de aller fleste mål er nådd, og nå er arbeidet med en ny femårsavtale med NORAD og FORUT godt i gang.

FORUT-kontoret i Freetown har lang erfaring med lokal samfunnsutvikling gjennom demokratiske prosesser.

Lucinda Amara, leder av FORUT Sierra Leone.

Mohamed Toray er programkoordinator.

– I det siste har vi levert en lang rekke prosjekter i Western Area, og nå skal vi flytte innsatsen til områder nord og sør for hovedstaden. Jeg håper at vi innen utgangen av 2009 skal ha fått på plass en eller flere av de nye skolene vi skal bygge fram til 2013. I tillegg skal FORUT Sierra Leone samarbeide med skolemyndighetene i Freetown om et undervisningsprosjekt rundt rusproblemer blant unge. Målet er å bremse rusbruken og styrke bevisstheten rundt temaet, slik at ungdommene bruker sine krefter positivt for landet og sine egne familier, sier han.

Aktive unge

Tilbake i Freetown sitter Kollo Katta i CCYA på en sval veranda utenfor kontoret og husker krigens redsler. Han er utålmodig og mener tida er inne for fredelige demonstrasjoner for å vise myndighetene at ungdommen venter på innflytelse. – Jeg har sett nok nød og blindt raseri i dette landet, og derfor understreker jeg at det er fredelige demonstrasjoner vi trenger, slik at regjeringen skjønner at landet vårt trenger aktive unge inn i departementene og organisasjonene. De unge må utfordres og trekkes inn i samfunnsutviklingen, slik at vi kan bygge opp Sierra Leone sammen på tvers av generasjonene.

FORUTs ambisjon er å være en del av denne innsatsen på tvers av generasjonene i mange år framover.

Under mangotreet i Madigma Bundu

Høsten 2008 åpnet Madigma Bundu Primary School. Takket være et samarbeid mellom innbyggerne i Madigma Bundu og FORUT har 248 elever fått en ordentlig skole som ikke ramler sammen når regntida kommer i mai. Før var undervisningen delvis utendørs og temmelig tilfeldig. Nå fører det nye bygget til at stadig flere familier sender barna til skolen. Sheik Alia Kanu er imam og talsmann i landsbyen, og vi møter han på et innbyggermøte under et mangotree like ved skolen. – Hele landsbyen vår er veldig takknemlig for den hjelpen vi får av FORUT, og vi er glad for at hjelpen kommer som et samarbeid der vi ser på hverandre som likestilte partnere. Denne landsbyen har et stort potensial, men på grunn av pengemangel får vi ikke gjort alt vi ønsker, sier Kanu. Han håper på et videre samarbeid med FORUT, men vet at nye landsbyer og andre prosjekter også er under planlegging. Uavhengig av FORUT har landsbyen nå finansiert produksjonen av nok murstein til å sette opp en ungdomsskole. Steinene ligger til tørk på en fotballbane et par hundre meter unna og viser at landsbyen er på rett vei. – Vi arbeider hardt hver dag for vår egen utvikling, fortsetter Kanu. – Barneskolen vi har bygget sammen med FORUT skaper også behov for en skole når barna er ferdig i sjetteklassen, og går det som Gud vil, så har vi i alle fall tak på den nye skolen før regntida setter inn.

Sheik Alia Kanu er imam og talsmann i landsbyen

– Det er så stor uvitenhet og utrygghet blant kvinnene, så vi får gjort mye gjennom jevnligesvangerskapskontroller og bedre hygiene og omsorg under selve fødselen.

Sierra Leone januar 2009:

De farlige fødselene

Det har skjedd noe fantastisk i landsbyen Mabongisseh og områdene rundt. Det dør ikke så mange fødende kvinner som før. Det dør ikke så mange nyfødte som før. Alle i landsbyen skjønner at det handler om helsestasjonen og bedre utstyr til jordmødrene i området.

Av Ingvar Midthun

- Det er brutalt at den farligste dagen i kvinners liv er den dagen de selv gir liv, sa statsminister Jens Stoltenberg til Aftenposten 15. januar i år. Han kommenterte den siste rapporten fra UNICEF om mødredødelighet. Rapporten slår fast at årlig dør en halv million kvinner som følge av fødsels- og svangerskapskomplikasjoner. Sierra Leone er i gruppen av ti land i verden med høyest risiko for å dø.

Silvia og helsestasjonen

I Mabongisseh er det travel hverdag for Silvia Young. Hun er helsesøster på helsestasjonen som ble finansiert og bygget i samarbeid med FORUT i 2005. - Hit kommer syke mennesker og gravide hver dag hele året, og gravide jenter og kvinner er de vi først og fremst

hjelper, forteller hun. – Det er så stor uvitenhet og utrygghet blant kvinnene, så vi får gjort mye gjennom jevnligesvangerskapskontroller og bedre hygiene og omsorg under selve fødselen.

Silvia er stolt av helsestasjonen, men vet også at det er stort behov for større innsats og bedre utstyr i kampen for at flere kvinner skal overleve sine egne fødsler. – Se på dette kombinerte undersøkelsesrommet og føderommet, sier hun engasjert. – Dette er mye bedre enn mørke rom i dårlige hus, men med bare én seng i landsbyen stopper mye opp dersom vi får inn mer enn en kvinne om gangen. Silvia sier hele området rundt Mabongisseh trenger flere føderom, bedre senger, flere myggnett og mer medisinsk utstyr til både gravide og andre syke i et område uten gode veier og biler. – De som blir syke her, må bare håpe at helsestasjonen har nok ressurser til å hjelpe. Så enkelt er det for veldig mange.

Det skjer for lite

Rapporten fra UNICEF viser at det hver dag året rundt dør en kvinne hvert minutt i forbindelse med fødsel. Hver dag, året rundt, dør det et barn hvert tiende sekund før det er blitt 28 dager gammelt. Jens Stoltenberg beklager dypt at det er så liten framgang

å spore i arbeidet med å forbedre helsetilbudet for mødre og barn, slik målsettingen er i FNs tusenårsmål. Kvinner i Afrika og Asia er mest utsatt, og Stoltenberg sier Norges bidrag til en forbedring skal være mer penger til forebyggende helsetiltak, helsestasjoner og utdanning av jordmødre.

Fødselshjelperne

Den lille helsestasjonen i Mabongisseh er en viktig del av svaret på det Stoltenberg snakker om. Dette er virkeligheten bak de politiske målene om mer innsats for kvinner og barn. I en pause fra pasientbesøkene samler Silvia en del av landsbykvinnene og jordmødrene som uten noen betaling fra FORUT arbeider i landsbyene rundt helsestasjonen. – Dette er tapre unge og gamle kvinner som har lært faget av sin egen mor og har fått en måneds etterutdanning og nye jordmorkofferter fra oss. Det bidrar til at dødeligheten faller kraftig i vårt område, smiler Silvia. – Gjennom økt oppmerksomhet og innsats i hele distriktet ser vi at vi redder mange liv. Vi trenger mer samarbeid med FORUT og andre organisasjoner og myndigheter for å fortsette dette livsviktige arbeidet både her i Mabongisseh og i hundrevis av andre landsbyer som ennå ikke har et tilstrekkelig helsetilbud.

Innsatsen fortsetter

FORUT legger nå prosjektplaner fram til og med 2013, og i disse planene er fødende kvinner blant de prioriterte gruppene. – Vi har fokus på barn og kvinners rettigheter, sier Lucinda Amara som er leder for FORUT Sierra Leone. I 2009 flytter FORUT mye av sin kapasitet over til nye landsbyområder nord og sør for hovedstaden Freetown. Der skal det bygges nye barneskoler, men også satses på at flere landsbyer får et helsetilbud som i Mabongisseh og nabolandsbyene.

Silvia - livredderen

Silvia Young er i gang med neste pasient denne formiddagen, og flere sitter tålmodig og venter på henne utenfor. For litt over 40 dollar i måneden jobber hun til beste for landsbyen og familien sin. Mannen døde under krigen, og nå har hun forsørgeransvar for seks barn og moren sin. – Jeg har fire barn selv, de to andre har jeg adoptert fordi mødrene deres er døde, sier Silvia. – Liker du jobben din?
- Jeg må like den, jeg må gjøre dette. Jeg håper bare at vi kan få gjort mye mer i framtida, både her og andre steder i landet. Det skal ikke være farlig å føde barn.

Undersøkelsesrom og fødestue i Mabongisseh.

Tusenårsmålene

1. Utryddelse av ekstrem fattigdom og sult

Før 2015 skal andelen av befolkningen som tjener mindre enn 1 USD per dag halveres. I samme periode halvere andelen av befolkningen som lider av sult. ●

2. Oppnå universell tilgang til grunnskoleutdanning

Sikre at alle barn skal være i stand til å gjennomføre grunnskolen innen 2015. ●

3. Fremme likestilling og styrke kvinners posisjon

Sikre likestilling, og økte muligheter for kvinner. Eliminere kjønnsforskjeller i grunn- og videregående utdanning helst innen 2005 og ikke senere enn 2015. ●

4. Redusere barnedødelighet

Redusere dødeligheten for barn under fem år med to tredjedeler fra 1990 til 2015. ●

5. Bedre mødres helse

Redusere mødredødelighet i forbindelse med fødsler med tre fjerdedeler fra 1990 til 2015. ●

6. Bekjempe hiv/aids, malaria og andre sykdommer

Spredningen av hiv/aids, malaria og andre dødelige sykdommer skal stanses innen 2015. ●

7. Sikre miljømessig bærekraft

Prinsippet om bærekraftig utvikling skal integreres i alle lands politikk og strategier, og tap av miljøressurser skal reverseres. Andelen som ikke har tilgang til rent vann skal halveres innen 2015. Situasjonen for minst 100 millioner mennesker som lever i slumområder skal være radikalt forbedret innen 2015. ●

8. Utvikle et globalt partnerskap for utvikling

Å utvikle et åpent, rettferdig og ikke-diskriminerende handels- og finanssystem, som tar vare på behovene til de minst utviklede landene. ●

● God framgang ● Blandet framgang ● Utilstrekkelig framgang

Tusenårsmålene, som ble satt opp i 2000, viser at det er framgang på de fleste områder. Dårligst resultat ser vi når det gjelder mødres helse og redusert dødelighet i forbindelse med fødsler. Det sier noe om at kvinners liv og helse fortsatt ikke verdsettes tilstrekkelig. (Kilde: Utenriksdepartementet.)

Simons knyttede never

Det er travel lørdag ettermiddag i APSAs hovedkvarter i Bangalore, millionbyen sør i India. På trammen sitter Simon og smiler åpent og vennlig slik seksåringer skal. Det er bare så utrolig at akkurat han klarer det. Han som måtte reddes ut av grov omsorgssvikt på nyttårsaften.

Av Ingvar Midthun

Bangalore har anslagsvis 8 millioner innbyggere, og APSA driver en av byens tre SOS-telefoner for barn. Det er registrert 37 333 inngående telefoner til APSAs hjelpelinje i 2008, det vil si 102 telefoner hver dag i gjennomsnitt. Noen ganger handler telefonene om veiledning direkte til barn som mangler trygge voksne rundt seg, andre ganger handler det om bekymrede naboer som tipser. På nyttårsaften handlet det blant annet om Simon og en tipser som forsto at noe var veldig galt.

Spaning og politiaksjon

SOS-telefonen til APSA er døgnåpen, og når et tips med mistanke om overgrep kommer, er det fast rutine at politiet og ansatte fra APSA samarbeider. Sheila Devaraj er en av lederne for APSA, og hun forteller at spaning og rask reaksjon er viktig når barn som Simon skal hjelpes.

– Det er viktig at vi først spaner på adressen tipset gjelder, slik at vi vet mest mulig før vi aksjonerer, forteller Sheila. – Slik spaning gjør vi alene, for vi vet at dersom politiet blir innblandet, kan familiene dette gjelder bli advart om at noe er på gang. Derfor spaner vi først, og så reiser vi ut sammen med en politipatrolje som ikke kjenner adressen vi skal til. I huset der Simon var nektet de å åpne døra i to timer før vi endelig slapp inn og kunne ta med oss Simon. I en slik situasjon er vi selvsagt helt avhengig av den hjelpen politiet gir oss på stedet.

– Hva skjedde videre?

– Vi forsto med en gang at dette var en alvorlig sak, og Simon ble bragt direkte til sjukehus for undersøkelser, noe som førte til at han også ble innlagt fordi han var svært underernært. Undersøkelsene avdekket også merker etter kloring og slag, og han hadde også flere brennmerker etter en sigarettglo eller lignende på kroppen. I denne perioden var vi svært tilbakeholdne med spørsmål til Simon, men i avhør har familien forklart at de har hatt gutten boende i huset siden han var tre år. I den første forklaringen hevdet familien at Simon var en foreldreløs gutt som de tok seg av, men senere er forklaringen endret til at gutten ble overlatt av mora, sier Sheila. Hun legger til at alt dette fortsatt er veldig uklart, og at ingen familie har kontaktet APSA til tross for etterlysninger om informasjon om saken i hele delstaten.

Innesperret som barnehushjelp

– Simon er helt klart holdt innesperret som barnehushjelp, og dette er en skjebne han deler med titusener av andre barn over hele India, sier Sheila. Hun sier videre at APSAs oppgave både er å hjelpe barn som Simon og samtidig være sterke og høyrøstede talsmenn for at det indiske samfunnets holdninger til barns rettigheter må endres. – I over 20 år har vi arbeidet for barns rettigheter og mot barnearbeid, og det skal vi fortsette med. Alle barn er født med grunnleggende rettigheter, og det er disse rettighetene vi kjemper for, sier Sheila.

En ny fremtid for Simon

Simon har nå bodd i APSAs barnehjem i 10 uker, og han har gradvis fortalt om tida i familien. Han forteller at han måtte vaske huset og utføre andre oppgaver, og at han aldri fikk forlate huset. Ofte måtte han sove ute på gårdsplassen.

– Likevel vil vi gjerne formidle at historien om Simon er en historie om håp, sier Sheila. – Da han kom til oss, satt han alene og engstelig med knyttede never og sa nesten ingenting. De eneste gangene han sa noe var når han ba om mer mat, og han spiste utrolig mye. Gradvis har dette endret seg, og nå har han blitt trygg på oss. Det ser vi blant annet gjennom at han har begynt å leke med de andre barna, og han deler maten sin med andre. Han henger rundt oss voksne hele tida og har et enormt behov for kontakt, respons og omsorg. Han har blitt vår helt spesielle solstråle, smiler Sheila og stryker Simon over den svarte luggen.

– Hva skjer nå?

– Tja, jeg vet ikke helt, sier Sheila. – Vi får veiledning av fagfolk i vår daglige oppfølging av Simon, og vi har selvsagt reist sak mot familien. Inntil videre bor han her hos oss, og kanskje vil han etter hvert kunne begynne på skolen vår eller i en annen lokal skole. Vi skal uansett ta ansvar for at Simon får et tryggere og bedre liv nå, og at han følges opp så lenge det er nødvendig, kanskje fram til han blir voksen. Mye er avhengig av om det melder seg noen foreldre, og om de eventuelt er i stand til å gi Simon et bedre liv. Vi opplever ganske ofte at vi gjennom dialog og samarbeid med familier klarer å få til gode gjenforeninger mellom fattige familier og barn som har rømt hjemmefra eller blir plassert ut som barnehushjelpere.

– APSA har mange ulike samarbeidspartnere, og hver gang det dukker opp slike saker som Simons, er det flere partnere som legger til rette for opphold i barnehjem eller fosterfamilier, avslutter Sheila. – Andre ganger er det behov for enklere tiltak i samarbeid med barnas familier. Det er i et samspill mellom byens egne myndigheter og organisasjoner som APSA at tusenvis av barn får hjelp hvert eneste år, bare i denne byen.

Simon har funnet en trygg armkrok hos Sheila Devaraj.

FAKTA OM APSA

APSA (Association for Promoting Social Action) er en av FORUTs samarbeidsorganisasjoner i India. APSA driver blant annet:

- Nammane – et krisesenter for barn med akutt behov for hjelp og internat for Drømmeskolen.
- Drømmeskolen – for barn mellom 8 og 18 år.
- Kaushalya – yrkesskole med arbeidsformidling.

APSA er også sterk på rettighetsarbeid og fremmer prinsipper basert på FNs barnekonvensjon.

Mannsrollen i støpeskjeen

De siste tiårene har likestillingen kommet langt i mange vestlige land. Land i sør henger generelt etter. Likestillingsspørsmålet har i alle år dreid seg om hva kvinner kan gjøre for å bryte ut av tradisjonelle kjønnsrollemønstre. En sterk tro på at utvikling bare kan skje når kvinner blir aktive deltakere på lik linje med mannen har styrt innsatsen både i Nord og Sør.

En ny erkjennelse er i ferd med å manifestere seg, nemlig at mannen må bli sin egen rolle mer bevisst når det gjelder likestilling, og at endrede mansroller er best, ikke bare for kvinner og barn, men også for mannen selv.

Tradisjonelle oppfatninger av mansrollen har medført voldsutøvelse mot kvinner og barn. På vårens seminar ønsker vi å utfordre menn og gutter (og kvinner) til å reflektere over når og hvorfor mansrollen gir seg slike utslag. Selv om vi hjelper kvinner som er utsatt for vold, stopper ikke det voldsutøvelsen hos menn, derfor må vi også jobbe med mennene.

Hvorfor engasjere menn for å bryte kjønnsrollene?

Mannsforsker Jørgen Lorentzen var en av innleiderne på et seminar FORUT arrangerte våren 2008, der vi begynte å se på mannens roller i dagens samfunn. Vi har invitert ham til å ta opp tråden fra i fjor og også rapportere om arbeidet i MenEngage.

– Har det skjedd noen større endringer på ditt fagområde det siste året, Jørgen Lorentzen?

– Det har skjedd noe viktig, nemlig at MenEngage Europe er dannet som en del av et globalt nettverk. MenEngage finnes allerede på flere kontinenter, og nettverket kan bli slagkraftig i arbeidet med menn og endring. MenEngage Europe legger opp til at bare sivilsamfunnsorganisasjoner kan bli medlem, ikke privatpersoner, og dette er en god struktur for å samle krefter i Norge også.

– Du sa på seminaret i fjor at det var større aksept blant kvinner enn menn for menns voldsutøvelse mot kvinner. Kan du utdype det?

– Bakgrunnen var en undersøkelse i India som viste dette, men det er ikke bare der vi finner fenomenet. Årsaken er at man lever i et system der man anser disiplinering for nødvendig for å få det til å fungere. De som er i dette systemet, vil forsvare det. Vi kan for eksempel høre barn som sier: Det var bra at pappa slo meg, for ellers kunne det ha gått galt med meg.

Vi tenker gjerne at i et undertrykkende regime er det bare undertrykkeren som forsvare voldsutøvelsen, men det stemmer ikke. Den som undertrykkes, er en like stor del av systemet og dermed også en som forsvare det. Bruken av hijab er for eksempel en mild form for voldsutøvelse. Det bunnner i en norm som sier at man skal ha respekt for mannen. I retorikken er det derfor viktig at man snakker til alle parter. Det er ikke ett kjønn som er ansvarlig, menn begge.

– Er det samme mekanisme som gjør at kvinner som har klart å bryte med en alkoholisert, voldelig mann, gjerne søker seg til en ny mann med alkoholproblemer og voldstendenser?

– Ja, og det skyldes at sammen med denne mannen er det et mønster som er kjent, og det skaper trygghet. Hun kjenner igjen denne mannen og det mannen representerer. Slike reaksjonsmønstre er svært kompliserte, og for å kunne hjelpe, er det viktig å ha kunnskap som gjør at vi forstår mekanismene. Samtidig er det viktig at forståelse og kunnskap ikke skaper aksept for vold. Her må vi ha klart for oss de etiske krav som er svært viktige for å få en voldsfri verden, men vi får ingen endring uten kunnskap, innsikt og forståelse.

MenEngage

Den globale alliansen MenEngage mener at manddom defineres av forhold basert på respekt og likestilling, av protest mot vold, av styrke til å be om hjelp, av felles beslutningstaking og delt makt, av hvordan du respekterer mangfoldet og rettighetene til mennesker rundt deg ... men ikke av: hvor mange seksualpartnere du har, av voldsbruk overfor kvinner og menn, av hvor mye smerte du tåler, av hvor mye makt du kan utøve eller av om du er homo- eller heteroseksuell.

(FORUT er medlem av MenEngage. Se artikkel neste side)

Menn kan. Menn må. FORUT vil.

Dette er det enkle – og det ambisiøse - utgangspunktet for FORUTs nye engasjement i kjønnsproblematikk: Menn kan bidra til å endre mannlige kjønnsroller, til fordel for både menn, kvinner og barn. Menn må engasjeres i dette arbeid. Det holder ikke at kvinner gjøres ansvarlige for både å endre sin egen og mannens forståelse av kjønnsrollene. Og FORUT vil bidra til å gjøre noe med dette i praksis.

Av Dag Endal

Det har i mange år blitt satset på kvinnene som utviklingspartnere. Begrunnelsene for dette er mange og gode, og de kan uttrykkes på flere måter. En kvinnelig foredragsholder på et seminar i Malawi sa det på den mer folkelige måten: Gir du en mann en bunke pengesedler, kjøper han seg en flott sykkel og bruker det som blir overs til å spandere øl på kameratene på nærmeste bar. Får mammaen i huset de samme pengene, går de til å skaffe skolegang, klær og mat til barna i familien.

Mange kvinneprogrammer har gitt gode resultater, for eksempel spare- og låneprogrammene som etter hvert

er prøvd i mange land. Fattige kvinner har vist seg å være usedvanlig pålitelige låntakere og tilsvarende kreative når det gjelder å bruke pengene til å skaffe et levebrød til familien. Problemet med kvinneprogrammene er at de, kanskje utilsiktet, ikke ansvarliggjør mannen, men avskriver dem. Menn slipper kort og godt for lett unna når en bare eller hovedsakelig satser på kvinner som forandringssagter. Det finnes sikkert mange håpløse menn, som både er tunge å få opp av vestlige TV-sofaer eller fram fra skyggen under de afrikanske trærne. Den aller dårligste løsningen er uansett å la dem bli sittende der.

Alkoholproblematikken er et godt bilde på en utfordring som foreløpig er uløst. Det globale bildet er, veldig forenklet: Menn drikker og utnytter fordelene som fylla gir. Kvinner lider under mennenes fyll, sammen med barna i familien. Den mannlige identiteten er i mange kulturer, kanskje de aller fleste, nært knyttet til alkoholbruk. Et ekte mannfolk er en mann som kan drikke med begge hendene, som det ble sagt av en malawisk kirkeleder. Dessuten er det godtatt i mange kulturer at mannen tar seg friheter i fylla, ikke minst overfor kvinner. "Han var jo så full", sier vi unnskyldende etterpå og så nikker vi bekræftende rundt bordet. Også kvinnene.

Håpløse menn og håpløse mansroller, – ja! Men å la mennene slippe unna med det, – nei. Det er heldigvis blitt økt aksept for at likestillingsarbeidet også trenger menn som pådrivere, ikke bare som bremseløser. Menn behøver ikke bare være en del av problemet, de må også bli en del av løsningen.

Å endre skadelige kjønnsroller er kanskje mest av alt et ansvar for mannen. I stor grad er det riktignok menn som drar fordelene av dagens kjønnsroller, i hvert fall i snever forstand. Men ser en dette i et videre perspektiv, er det veldig sannsynlig at mange menn vil ha store fordeler av en annen forståelse av hva et mannfolk er. Tradisjonelle kjønnsroller gjør mannen til herre, men også til trell – under de samme kjønnsrollene. Det kan være veldig befriende for mange å slippe å måtte spille mannemann!

Verden over vokser det nå fram et økende antall organisasjoner som har tatt mål av seg til å mobilisere menn til å endre menn. Ikke i konkurranse med eller i konflikt med kvinneprosjekter og kvinneorganisasjoner. Snarere tvert i mot. Skal kvinner lykkes med å mobilisere kvinner til forandring av kjønnsroller, forutsetter det at menn lykkes i å mobilisere menn. Dette er også utgangspunktet for det verdensomspennende nettverket MenEngage, der FORUT nå er innmeldt som første norske organisasjon.

FORUT slutter seg til globalt nettverk for likestilling

Som første norske organisasjon har FORUT registrert seg som medlem av det verdensomspennende nettverket MenEngage. Nettverket skal mobilisere mannfolk for likestilling.

– I dette nettverket er det masse kunnskap å hente, sier Dag Endal, som nylig deltok som FORUT-utsending under oppstart av den europeiske avdelingen av MenEngage. Dette skjedde på en konferanse i Stockholm midt i januar, der rundt 70 delegater fra nesten alle land i Europa var til stede. Nettverket samler organisasjoner fra alle verdensdeler, organisasjoner som har jobbet med likestilling og spesielt hvordan en kan engasjere mannfolk i slikt arbeid. – Det dreier seg om å endre tradisjonelle forestillinger om maskulinitet, for eksempel, i forhold til bruk av vold som løsning av konflikter, ansvar for omsorg for barn, seksualitet og beslutningsmakt i husholdningen.

I og med at kjønn og likestilling nå er blitt ett av fire hovedprogram for FORUT, er det nyttig å kunne ha et slik nettverk å hente kunnskap fra, sier Dag Endal.

Organisasjoner som vil bli medlemmer i MenEngage, må skrive under på kjerneverdiene for nettverket slik de er definert på nettverkets hjemmesider: Likestilling må oppnås gjennom samarbeid mellom kvinner og menn; vold mot kvinner er uakseptabelt; menn må ta ansvar som omsorgspersoner; alle vil tjene på økt likestilling, ikke minst menn; og anerkjennelse av at også menn er sårbare og rammes av skadelige kjønnsroller.

– Vi tror at den kunnskapen og de kontaktene vi kan få gjennom MenEngage vil bli spesielt nyttige i de aktivitetene FORUT nå drar i gang i Malawi, sier Dag Endal. Han viser til at FORUT har satt spesielt fokus på

sammenhenger mellom rus, vold mot kvinner, seksuell risikoatferd og spredningen av HIV/AIDS. – Alt dette er nært knyttet til mannlige kjønnsroller. Vi vet i tillegg at kjønnsdimensjonen på alkoholproblemet er veldig sterk. Det er menn som drikker og som blir beruset, mens kvinnene må lide under mennenes oppførsel i fylla. Slik er det også i Malawi. Derfor er vårt utgangspunkt at forebygging av vold mot kvinner og HIV/AIDS også må gjøre noe med mannfolks drikkevaner.

I løpet av de siste månedene er det gjennomført regionale møter på alle kontinenter slik at MenEngage etter hvert skal bli et verdensomspennende nettverk.

Les mer om MenEngage på deres nettside: <http://www.menengage.org/>

Jørgen Lorentzen

Knut Storberget

Herre og trell

Et seminar om kjønnsbasert vold, menns roller og muligheten for å bryte ut av dem

Årets FORUT-seminar har kjønnsproblematikk som tema. Hovedvekten blir på mannlige kjønnsroller, skadelige sider ved disse og hvordan vi kan mobilisere menn til å endre menns rolleforståelse.

Se også www.forut.no

FORUT inviterer til Nord/Sør-seminar

Torsdag 30. april 2009 kl 9.00-15.00, Miljøhuset G9, Grensen 9, Oslo

Program:

Justisminister Knut Storberget har gjort temaet vold i nære relasjoner til et prioritert tema for sitt politiske arbeid, nasjonalt og internasjonalt.

Jørgen Lorentzen, mannsforsker, Universitetet i Oslo, snakker om maskulinitet, kjønnsroller og nettverket MenEngage.

Toiko Kleppe, FOKUS, vil snakke om "menn i sør – en avskrevet ressurs?"

Mohamed Komeja fra Vennskap Nord/Sør tar for seg den afrikanske mannen.

Øystein Bakke og Dag Endal, FORUT, ser på rus og kjønnsroller i et utviklingsperspektiv.

Dessuten vil noen sivilsammfunnsorganisasjoner bidra med sitt syn på hva som kan og må gjøres for å mobilisere menn til forebygging av vold mot kvinner.

Seminaret er gratis, men vi serverer en enkel lunsj og ønsker derfor påmelding.

Den kan sendes til Ellen Bjølseth, epost: ellen.bjolseth@forut.no, tlf: 61 18 74 05 innen 20. april.

Seminaret arrangeres med støtte fra Norad.

– Jeg skal bli president en dag!

Av Ingvar Midthun

Osman Bangura på Makoi Primary School noen timer utenfor hovedstaden Freetown har framtidspanene sine klare. Han sitter utenfor skolen sammen med tre klassekamerater, og han vet at Barack Obama har blitt den første fargede presidenten i USA. Osman er 13 år og går i femteklasse på en FORUT-skole som åpnet høsten 2008.

– Hvor hadde dere skole før den nye FORUT-skolen var ferdig?

– Da var vi på forskjellige steder, men som regel under mangotreet der borte, sier Osman og peker tvers over skolegården.

Landsbyen hadde en skole før, men den var så dårlig bygget at den måtte bygges opp igjen etter hver regntid. På grunn av de elendige forholdene var det mange barn som ikke gikk på skole i det hele tatt. Med den nye skolen ser alle de voksne at barna

trives og har det bra der, og dermed kommer det stadig flere barn til skolen. I januar 2009 har skolen 185 elever, men lærerne regner med at det er godt over 200 elever før skoleåret er over. I dag sitter den en hel klasse med elever på ungdomsskoletrinnet under mangotreet. Landsbyen har ingen skole til disse elevene, men arbeidet med å bygge en ny skole er i gang. Målet er at i alle fall første byggetrinn med tak skal være klart innen regntida starter i mai/juni, og hele fotballbanen i landsbyen brukes nå til tørking og klargjøring av murstein.

Osman Bangura har en søster og en bror som også går på skolen som åpnet ifjor, mens storebror på 18 år har fått seg jobb. Faren til Osman er død, og moren jobber i en restaurant i Freetown mange mil unna. Derfor bor alle barna hos bestemor. – Jeg vet ikke helt sikkert om jeg blir president altså, smiler Osman lurt til slutt. – Men uansett skal jeg studere hardt slik at jeg kan tjene mange penger og gjøre livet bedre for meg selv og hele familien min!

Felles innsats mot sniffing

På årets siste dag sto CWIN-Nepal, FORUTs samarbeidsorganisasjon, i spissen for et arrangement i Katmandu. Hensikten var å bevisstgjøre andre organisasjoner om problemene ved sniffing og finne frem til gode avvenningsmetoder for barn som sniffer lim. Deltakerne var 72 representanter for ulike organisasjoner som arbeider med og for gatebarn og vanskeligstilte barn. Sanu Giri presenterte CWINs opplegg for å styrke gatebarn. Planen ble grundig debattert, og konferansen endte med et vedtak om å danne en innsatsstyrke som vil arbeide for å redusere rusavhengigheten blant barn.

Husker du lille Menuka?

I forrige nummer av FORUT-nytt skrev vi om lille Menuka på fire år som ble funnet alene på gata. Etter å ha blitt brakt til CWIN, FORUTs

partnerorganisasjon i Nepal, ble himmel og jord satt i bevegelse for å finne ut hvem jenta var og hvor hun hørte hjemme. Dessverre er foreldrene ikke funnet, men Menuka har fått plass på et kristent barnehjem, der hun har vært siden desember. I april begynner hun på skolen. (Bilde fra FORUT-nytt desember 2008, forminsket)

Reiseskildring

Sverre Tom Radøy: Reiser på Sri Lanka – Norges øy i tropene Cappelen Damm AS, 2008

NRK-journalisten Sverre Tom Radøy ga sist høst ut en bok om Sri Lanka – en reiseskildring som også sier mye om

Norges rolle på tropeøya. På en lett og journalistisk måte tar han oss med på en rundtur, geografisk, historisk, kulturelt og politisk. Leseren får en grei oversikt over dette landet som er rikt på ressurser, rikt på historie og kultur – og rikt på konflikter. Skulle det igjen bli mulig å være norsk turist i Sri Lanka, vil dette være utmerket lesning som forberedelse til besøket.

FORUT takker

for milde gaver som er kommet til oss fra privatpersoner, lag og foreninger i forbindelse med jubileer, begravelser eller som ren støtte. Det er godt å vite at det finnes mennesker som på denne måten verdsetter FORUTs arbeid og ønsker å bidra til innsatsen til beste for medmennesker i våre samarbeidsland.

Oppdatering av systemer for faste givere:

Vi kontakter våre FORUT-partnere

Mye av FORUTs økonomiske grunnlag kommer inn som faste bidrag fra FORUT-partnere over hele landet. Gjennom mer enn 20 år er det etablert en lang rekke individuelle avtaler med ulike beløp og ulike innbetalingsmetoder. Nå kontakter vi et stort antall av våre partnere for å legge opp et mer samordnet og effektivt system.

FORUT begynte i det små med avtaler for enkeltpersoner som ville støtte vårt solidaritetsarbeid, men etter hvert som organisasjonen har vokst har også antallet støttespillere økt. I dag har vi over 150 (!) ulike avtaler som krever veldig mye administrasjon. Kampanje- og markedsjef Ingvar Midthun sier det er viktig at FORUTs systemer forenkles, samtidig som er det viktig å ta hensyn til hvordan våre støttespillere vil ha det.

– Vi er nok litt redde for å "mase" for mye, men jeg tror at alle våre FORUT-partnere vil forstå at vi ikke kan fortsette med så mange enkeltavtaler. I tillegg har vi givere som ikke har fått spørsmål om endring av støttebeløpet på nærmere 10 år, og det må vi også gjøre noe med.

– Hvordan skal FORUT kontakte sine faste støttespillere nå?

– Vi håper vi skal få til noen hyggelige brev som forklarer at vi kan bruke enda mer penger i prosjektene våre dersom innbetalingene blir mer effektive og samkjørte. Vi kommer til å oppfordre alle til å gå inn på AvtaleGiro i stedet for at vi sender ut giroblanketter. I tillegg håper vi at mange vil øke sitt giverbeløp til 150 kroner, som ble innført som vårt faste støttebeløp for noen år siden.

– Hvor viktig er det å få effektivisert dette?

– Det aller viktigste er tross alt at vi har gode samarbeidsavtaler med hver enkelt, og vi skal alltid legge opp dette på en måte som er bra for våre givere. Jeg tror faktisk at våre FORUT-partnere både vil forstå og støtte den forenklingen vi nå legger opp til fordi den ganske enkelt vil gjør oss mer effektive.

Alle barn trenger en skole — Bli med på skoleløpet i år!

Med inntekter fra blant annet skoleløpet har FORUT Sierra Leone åpnet fire nye barneskoler med om lag 1000 elever i 2008. Skolene ligger i Ribbi-distriktet, noen timers kjøretur utenfor hovedstaden Freetown.

Dermed har vi nå bygget 18 barneskoler som planlagt i perioden 2005 – 2008. Skolene ble formelt overlevert til lokale skolekomiteer høsten 2008. De har ansvaret for driften sammen med utdanningsmyndighetene i Sierra Leone.

Når FORUT åpner nye skoler, overleverer vi også møbler til klasserom og lærerrom, en pakke med undervisningsmateriell og en klokke i messing som lærerne kan ringe inn til time med.

FORUT Sierra Leone følger opp skolene for å bidra til gode løsninger for drift og vedlikehold de første årene etter åpningen. På den måten kan vi være sikre på at prosjektene blir vellykket. De nye skolene i 2008 er:

- Madigba Bundu Primary School, Port Loko
- Makoi Primary School, Port Loko
- Kossah Town Primary School, Western Freetown
- Rowal Primary School, Mayamba

FORUT er nå i gang med planleggingen av nye skoler og andre prosjekter i 2009 og de neste fire åra. Dersom finansieringen går i orden, er målet at FORUT skal bygge minst 12 skoler de neste fem årene nord og sør for Freetown.

Interesserte skoler kan ta kontakt med FORUT på epost: ingvar@forut.no eller telefon: 61 18 74 00 990 42 564

Les mer om Skoleløpet på www.forut.no

Skoleløpet er en enkel og konkret aksjon som kobler skoleelever i Norge til utdanningsprosjekter i Sierra Leone, Namibia og Sri Lanka. Aksjonen er fleksibel, og skolene bestemmer selv hvor mye innsats som skal legges i gjennomføringen og hvordan temaet brukes for øvrig.

Lære noe – gjøre noe

Gjennom et enkelt informasjonsblad får elevene kunnskap om prosjektmålene og lærer om bistand og solidaritet. Skoleløpet arrangeres i samarbeid mellom Namibiaforeningen og FORUT. Vi mener det er viktig at flere skoler engasjerer seg i praktisk solidaritetsarbeid som en del av arbeidet med nord/sør-spørsmål.

Hjelp oss i gang!

Du kan allerede nå bidra til denne forenklingen. Ring oss på 61 18 74 00 eller send oss en epost med beskjed om at du vil over på AvtaleGiro og øke månedsbeløpet til 150 kroner. Vi sender en hyggelig hilsen fra vår nettbutikk til alle som tar i bruk vår mest effektive løsning: 150 kroner i måneden på AvtaleGiro.

Barna i våre hjerter

Yebo – Vasana – Omis. Sierra Leone – India – Nepal. Det låter nesten som et mantra. Og du verden, så glad vi er blitt i disse barna! Tre små personer fra hvert sitt land har fått lov til å representere verdens barn gjennom tre ulike opplegg i FORUTs barneaksjon.

Titusenvis av barn i Norge har blitt kjent med barn i fremmede og eksotiske land; barn som ikke nettopp er født på solsiden, men som likevel er barn på barns vis. For det er det forunderlig og store, at barn får til å være barn under de vanskeligste forhold, selv i krig og andre katastrofer.

“Våre” barn er ikke krigsbarn, men alle tre har hatt krig som en truende skygge. Yebo ble født mens borgerkrigen i Sierra Leone raste på sitt verste, og landsbyen hennes, Mabongisseh, slapp ikke unna, selv om det gikk bedre her enn mange andre steder. Yebo selv var for liten til å huske menn med våpen.

Vasana bor i et land som fortsatt har borgerkrigens redsler innpå seg, men den foregår nord i landet, ikke i Colombo-slummen, der hun bor sammen med familien sin.

Omis bor på barnehjem i Nepal, der en relativt fersk fredsslutning og ung regjering forsøker å løfte landet opp av fattigdommen i en fredelig utviklingsprosess.

Felles for disse tre barna er at de vokser opp i land som er i en slik situasjon at de trenger hjelp utenfra for å komme seg på fote. Sammen med de voksne i barnehagen eller læreren på skolen får barn her hjemme i Norge lære ganske mye om hvordan det er å vokse opp under fattige kår, og de gir enestående hjelp ved å holde basar og selge spennende varer slik at pengene de får inn kan brukes til beste for utvikling i land i Sør. Kunnskap og handling er nyttige erfaringer å ta med seg i oppveksten.

Til høsten fortsetter FORUTs barneaksjon med Omis fra Nepal i hovedrollen. Vi følge ham i nye opplevelser formidlet gjennom film og fortellinger. Og så har vi startet jakten på barn fra India som kan fortelle sin historie i en ny aksjon høsten 2010.

Yebo

Omis

Vasana

Omis på nye eventyr

Til høsten fortsetter historien om Omis fra Nepal, gutten som deltakerne i FORUTs barneaksjon er blitt kjent med dette skoleåret.

Nå drar han til fjells på jakt etter den avskyelige snømannen, og fjellene i Himalaya er ikke å spøke med.

Høstens opplegg tilbyr nye filmer, nye historier og nye plakater. Grunnpakken er den samme som første året. Barn har stor glede av treffe igjen “gamle venner”, og gjenkjennelsens gleder er noe vi alle sammen kjenner.

Geirr Lystrup spiller videre sammen med Omis og vennene hans. Til høsten blir det antagelig sangen om den avskyelige snømannen som blir mest populær:

**Den avsky sky sky sky skyelige snømann
Og den ny ny ny ny nydelige snømadam
Dem ky ky ky ky kyssa til dem sto brann
Dem kyssa til dem smelta bort og ble til vann**

Ved påsketider sendes det ut invitasjon til alle landets barnehager og litt senere til barneskolenes småskoletrinn. I inneværende skoleår deltok nesten 1600 barnehager i denne flotte aksjonen, og vi har mottatt rapporter om enorm aktivitet og glede over møtet med Omis og hans opplevelser i Katmandu.

Velkommen til www.forut.no

FORUT

nettbutikk

FORUT har over 25 års erfaring fra bistandsarbeid i Asia og Afrika. Når du handler varer fra FORUT, bidrar du til at vi når fram til enda flere barn gjennom vårt solidaritetsarbeid. Derfor er dette ekstra gode varer. Så enkelt er det.

Du bestiller varene på:
www.forut.no/nettbutikk
eller telefon: 61 18 74 00

Uro

For de minste: Koselig uro med håndsydde filtfigurer. PRIS: 150,-

Veske og hårstrikker

Filtveske (14 x 14 cm) med to hårstrikker (også filt). PRIS: 85,-

Miljøvennlig gjenbruksnett

Bærekraftig handlenett som rommer like mye som en plastpose. Produsert i sterkt tekstilmateriale, 80 % bomull, 20 % polyester. PRIS: 30,-

Hengedyr

Morsomme og rare. Henger fra taket i en spiralfjær. Produsert i Thailand. Velg mellom flamingo, sjiraff og tusenbein. PRIS: 40,-

Prinsessenett

Solid bærenett i bomull med prinsessemotiv. 31 X 41 cm. PRIS: 65,-

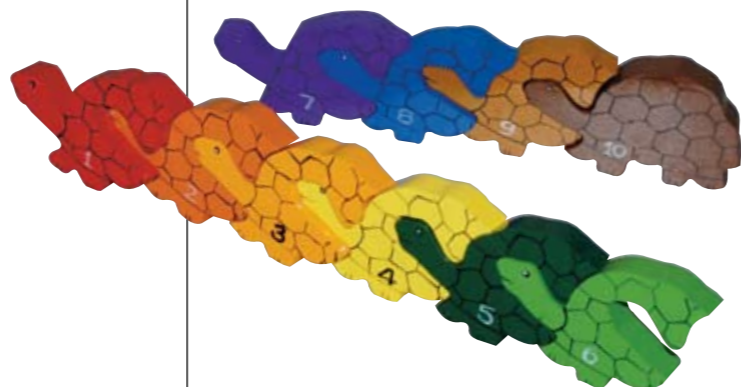
Silkeveske

Denne silkevesken er sydd for FORUT i Nepal og passer godt til både store og små jenter. To lommer med glidelås. Skuldernor. PRIS: 60,-

Puslespill

Utskårne trefigurer med tall. Skilpaddene settes sammen til en lang rekke. PRIS: 95,-

CD – Sangen om Omis

av og med Geirr Lystrup. 16 sanger med teksthefte. PRIS: 120,-

Tøydukke

Solid tøydukke i polyester. Klær 100 % bomull. Dukken har en liten ryggsekk som kan åpnes. Høyde 30 cm. Klærne kan tas av. PRIS: 150,-

Pennal

Produsert i Sri Lanka og Kina. Pennal i kraftig bomullstoff med glidelås. Lengde 20 cm. Forstørrelsesglass og to blyanter medfølger. PRIS: 100,-

CD – Sangen om Vasana

av og med Geirr Lystrup. 16 sanger med teksthefte. PRIS: 100,-

Forkle

Solid barneforkle i bomull. Fåes i fargene rødt og blått. PRIS: 65,-

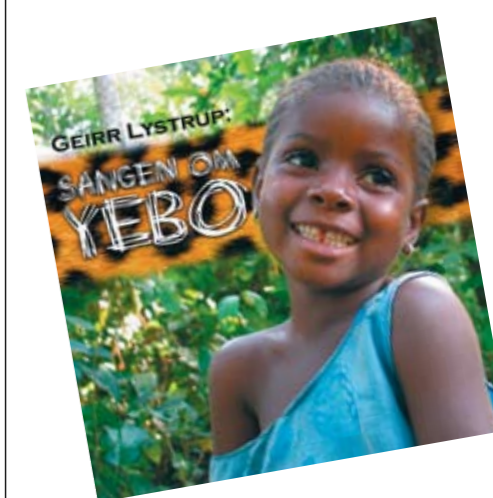
Blå musikkboks med to dansende mus

En meget sjarmerende musikkboks i tre og solid utførelse som trekkes opp under for at musene skal danse. Laget i Kina. kr. 100,-

CD – Sangen om Yebo

av og med Geirr Lystrup. 15 sanger med teksthefte. PRIS: 100,-

Dragekappe

Tøff dragekappe i svart kunststoff. PRIS: 90,-

Trekgedyr

En klassisk trebarneleke på hjul. Kroppen består av enkeltdele som kan tas fra hverandre og settes sammen igjen. Laget i Sri Lanka av en produsent FORUT har samarbeidet med i flere år. kr. 120,-

For 150 kroner i måneden kan du forandre livet til mennesker i våre samarbeidsland.

**Gjør tanke om til handling
– bli FORUT-partner!**

www.forut.no/partner

FORUT

Det er ikke tanken som teller